

FOTO: NATURHISTORISK MUSEUM AARHUS

Larver i hestepærer står virkelig højt på stærens menukort.

NOV 2018

Faktaark

LORT I LANDSKABET

Når store planteædende pattedyr spiser optager de kun en del af næringen i den føde de indtager. Den resterende del af næringen ryger ud igen med dyrenes lort. Det er den opkoncentrering af næring, der gør lort til et af de mest næringsrige levesteder i naturen og den slags får ikke lov at ligge ret længe, før livet indfinder sig.

LORT SOM LEVESTED

For dyr knyttet til lort er et lorteliv et godt liv. Den meget næringsrige mæg leverer mad til både voksne insekter og deres larver. Den hårde skorpe på en kokasse er med til at holde lorten fugtig indvendig, så de insektlarver, der lever i den ikke risikerer at tørre ud.

Mange insekter skal bruge varme for at udvikle sig hurtigt fra larve til voksent insekt. Den høje bakterielle aktivitet i lorten holder lorten varm, selv på kolde dage og optimerer forholdene for insekterne.

For møgdyrene er en lort ikke bare en lort. For at blive et velegnet levested kræver det, at lorten lægges det rigtige sted. Nogle insektarter foretrækker mæg fra bestemte pattedyr, for andre er det vigtigt, at jorden under lorten ikke er for våd, mens andre igen er ekstremt varmekrævende, hvorfor lorten gerne skal ligge på en sydvendt skrånning. For langt de fleste insektarter er det meget vigtigt, at der ikke er rester af ormimidler i lorten. Det dræber nemlig ikke kun orm i de græssende dyrene, men også det liv, der kunne udnytte den fantastiske ressource, som lort er.

ET RIGTIGT LORTELIV – HELE ÅRET

Mere end 200 forskellige arter knytter sig til mæg. De lever ikke kun i, men også af mæg. Det gælder både biller som skarnbasser, møgbiller, møggravere og møgkærer, men også mange fluer. For at insekterne kan få gavn af lorten kræver det, at den findes på arealerne, mens insekterne er aktive. En del møgbiller kommer frem i februar eller marts og er derfor afhængige af, at der allerede tidligt på året er dyr på græs, der kan levere frisk mæg. Andre arter er fremme til langt ud på efteråret og kræver, at dyrene stadig kan levere friskt mæg helt hen i november og

FOTO: NATURHISTORISK MUSEUM AARHUS

Nogle gange kan kokasser være fuldkommen levende af møgbiller.

FOTO: NATURHISTORISK MUSEUM AARHUS

Lakrød møgbille er en af de næsten truede arter af møgbiller, der lever i mæg. Ligesom mange andre arter er den sårbar over for rester af ormimidler i lortene.

FOTO: NATURHISTORISK MUSEUM AARHUS

Rødrygget tornskade lever på overdrev med mange insekter og den er særligt glad for de skarnbasser, der lever i dyrenes møg.

- december. Der findes sågar insektarter, der kun er aktive i vinterhalvåret og som er helt afhængige af møg hele vinteren.

MERE END BARE MAD TIL MØGBILLER

Møg bidrager med mere end bare mad til de dyr, der lever i og af selve lorten. Sammen med mængder af møgbiller, skarnbasser og gødningsfluer, tiltrækker lorten også de rovdyr, der lever af insekterne. Arter som Humlerovbille og Stor Gødningsrovflue kæmper om titlen som kokassen konge, når de sidder på toppen af en lort og holder øje med tilflyvende insekter som de kan fange.

Listen af større dyr, der går på jagt i eller omkring lortene er lang. Både fugle og pattedyr er glade for at finde deres føde netop her. Man kan ofte finde kokasser og hestepærer, der er helt gennemhullede af store på jagt efter larver. Også tornskader, storke og den sjældne kirkeugle er glade for de insekter, der lever i gødning.

Blandt pattedyrene er det især de insektædende arter, som spidsmus og grævling, der går på jagt ved lortene. I nogle perioder af året kan man finde grævlingelort, der er helt fyldt med rester af store skarnbasser.

Lortene er dog ikke kun gode for dyrene. Der findes en lang række svampe og enkelte arter af mosser, der er afhængige af møg og mange planter får spredt deres frø gennem dyrenes lort.

REFERENCER

Gittings, T & Giller, P. S. 1997. Life history traits and resource utilisation in an assemblage of north temperate Aphodius dung beetles (Coleoptera: Scarabaeidae). *Ecography* 20: 55-66

Hansen, M. D. D. 2008. Skarnbasser og andre møgdyr. *Natur og Museum* 47(2): 36 s.

Lobo, J. M., Hortal, J. & Cabrero-Sañudo, F. J. 2006. Regional and local influence of grazing activity on the diversity of a semi-arid dung beetle community. *Diversity and Distribution* 12(1): 111-123.

FOTO: NATURHISTORISK MUSEUM AARHUS

Humlerovbille er en af Danmarks smukkeste biller. Den lever som rovdyr på kokasser, hvor den fanger fluer, biller og larver.

Møholt, M. 2016. Sæsonmæssig og substrat variation i, samt betydningsfulde miljøvariabler for den danske gødningsbillefauna. Kandidatspeciale ved Bioscience, Aarhus Universitet. 92 s.

Hounsom, T. et al. 2004. The diet of Little Owls *Athene noctua* in Gloucestershire, England, *Bird Study*, 51:3, 282-284.

Faktaarket er udarbejdet af Lars Brøndum og Emil Skovgaard Brandtoft fra Naturhistorisk Museum Aarhus